

VELJEYS JA TYÖNTEKO.

(Keskustelun jatkoa.)

Tietäjän syyskuun numerossa on „Ääni maaseudulta“ esittänyt Suomen teosofiselle liikkeelle vakavan kysymyksen „mihin suuntaan“? Samassa numerossa ja seuraavassa on toimittaja siihen omasta puolestaan vastannut, mutta kehottanut muitakin lausumaan siitä mielipiteensä.

Edellisen kirjoittajan mielestä „Teosofisen Seuran ohjelma vie sosialismiin, jos ollaan täysin johdonmukaisia . . . Ratkaisevasti ja varmasti siirtyä sosialismin perusaatteiden ja vaatimusten pohjalle ja suunnitella työnsä sen mukaan, se on ensimmäinen askel teosofisen veljeysaatteen toteuttamiseksi yhteiskunnassa. Ohjelma velvottaa siihen, ellei Seura kristillisen kirkon tavalla tahdo joutua ristiriitaan itsensä kanssa pettäen käytännössä omat ihanteensa“.

Tietäjän toimittaja taas pitää kiinni siitä, että „Teosofinen Seura on vapaan ajattelun temppeli“. Hänen mielestään ei tule kysymykseenkään, että seura tekisi mitään yhteiskunnallista työtä koska „välitön työskentely veljeysaatteen toteuttamiseksi maailmassa . . . ei kuulu Teosofisen Seuran tehtäviin ja tarkotukseen“. Seuran ensimmäinen tehtävä „on negatiivista eli passivista laatua, ei positivistista eikä aktivista“.

Sallittakoon minun esittää personallinen mielipiteeni, joka ehkä poikkeaa kummastakin näistä, kuitenkin kallistuen enemmän edelliseen.

Olen myöskin sitä mieltä, että Teosofisen Seuran veljeysaate tulee viemään meidät varmaan pitemmälle ja pitemmälle, kunnes „ratkaisevasti ja varmasti siirrytään sosialismin perusaatteiden pohjalle“. Mutta en voi nähdä, kuinka Teosofisessa Seurassa tämä muutos tapahtuisi muulla tavalla kuin se suuressa maailmassa tapahtuu, nim. siten että vähitellen herätään huomaamaan uuden yhteiskuntajärjestyksen mahdollisuus ja oikeus. Seuramme on todella siinä suhteessa vapaan ajattelun temppeli, ettei siinä harjoteta jäseniä kohtaan minkäänlaista pakkoa. Seura kasvaa pienistä siellä täällä olevista taimista, jotka hyvin verkalleen oppivat ymmärtämään niitä suuria opetuksia, joita teosofinen maailmankatsomus sisältää, ja sentähden ei voi odottaa eikä edellyttää, että he yhtäkkiä voisivat ryhtyä johonkin käytännölliseen poliittiseen toimintaan. Teosofit ovat

pikemmin hiljaisia, miettiä sieluja, jotka valmistavat maailman ajatuspiiriä johonkin uuteen ja korkeampaan, samalla kuin he itse kasvavat.

Jotta voisi syntyä todella luja ja luotettava uusi elämänperusta, tarvitaan erinomaisen laaja ja monipuolinen tutkimustyö ja vaikka se tutkimus alussa näyttääkin pelkästään teoreetiselta, niin se ehkä kerran on kantava näkyviä hedelmiä. Niinkuin evankeliumeissa sanotaan: „Niin on Jumalan valtakunta kuin milloin mies kylvää siemenen maahan, ja siemen orastaa ja kasvaa, hän ei itse tiedä miten, sillä itsestään maa tuottaa viljan, ensin korren, sitten tähkän, sitten täyden jyvän tähkäpäessä“.

Tätä kehitystä voi jouduttaa, mutta ei väkivallalla pakottaa. Mielestäni on lähestymässä aika ja on jo alkanutkin Seuran muualla olevissa keskuksissa, jolloin yhä enemmän siirrytään teosofisesta tutkimustyöstä käytännölliseen elämään ja se vain todistaa voimien kasvaneen ja itsetietoisuuden heränneen. „Hiljaisuudesta, joka on rauha, nousee kaikua ääni. Ja tämä ääni sanoo: ei ole sillä hyvä, että olet niittänyt, nyt sinun täytyy kylvää. Ja tajuten, että tämä ääni on hiljaisuus itse, sinä tottelet.“

En käsitä, että tämä kylväminen ja työnteko, johon teosofia velvottaa, olisi yksinomaan älyllistä laatua, että se tarkoittaisi vain teosofisten kirjojen julkaisemista ja levittämistä, teosofisten opistojen perustamista j. n. e. Pelkään, että todellinen teosofia sillä tavalla ei pääse valistamaan suurta ihmiskuntaa, vaan että tällä menestyksellä joudumme vain muodostaan pienen, hyvin valistuneen ja kehittyneen seurakunnan, joka korkeudestaan katselee pimeätä tietämätöntä maailmaa. Sillä ei liene kukaan teosofi enää niin herkkäuskoinen, että hän luulee voitavan kääntää kansan suurta enemmistöä teosofian monilukuisiin erikoisoppeihin, jotka vaativat laajaa tutkimusta ja miltei yliaistillista näkemyskykyä. Varsinkaan tämä ei käy päinsä niinkauankuin yhteiskunta on nykyisellä kannalla, jolloin taistelu leivästä muodostuu kaikkivoittavaksi kysymykseksi.

Ymmärrän sentähden niin hyvin mainitun kirjottajan paradoksiset sanat: „Lakata olemasta teosofi, ollakseen teosofi – siinä ehdotukseni ydin“. Tämä on vaikeata, mutta emmekö todella näe kuinka omituiseen asemaan joudumme, jos kovin kauan käymme ympäri heiluttamassa korkealle teosofian ylevää lippua emmekä ryhdy mihinkään positivistiseen työhön ihmiskunnan auttamiseksi.

Vaikka Suomen Teosofisen Seuran ylisihteeri lausuu, että on suoranainen väärinkäsitys luulla teosofisen ohjelman ensimmäistä pykälää aktiiviseksi ja positivistiseksi, uskallan kuitenkin omalta puolestani olla

edelleenkin tässä samassa väärinkäsityksessä. Löydän omalle kannalleni tukea Seuran perustajan H. P. Blavatskyn kirjottamasta Teosofian Avaimesta. Siinä hän tästä pykälästä, veljeydestä, puhuessaan ensin sanoo, että kaikilla filosofisilla, loogillisilla, vieläpä tieteellisillä perusteilla on todistettava: a) että kaikilla ihmisillä on sama sekä henkinen että fyysillinen syntyperä ja b) että tästä syystä mikään ei voi vaikuttaa yhteen kansaan tai yhteen ihmiseen vaikuttamatta samalla kaikkiin muihin kansoihin ja kaikkiin muihin ihmisiin. Sitten hän vastaa kysymykseen: „mitä muuta on tämän ohessa tehtävä, nim. fyysillisellä tasolla?“ „Se yhteiskuntajärjestys, jota Edvard Bellamy kuvailee suurenmoisessa kirjassaan „Vuonna 2000“ vastaa ihmeellisessä määrässä *teosofista käsitystä siitä, mikä olisi ensimmäinen suuri askel yleisen veljeyden toteuttamista kohden . . .* Siinä kuvattu elämänjärjestys supistaa vähimpään määräänsä ne syyt, jotka pyrkivät luomaan ja ylläpitämään itsekkäisyyttä.“

Voiko selvempää kieltä puhua, kun muistamme, että tuo mainittu teos on oikeaoppisen sosialismin kuvaus tulevaisuuden valtiosta? Seuraava kysymys kuuluu:

„Siis te teosofeina tahdotte pyrinnoillänne ottaa osaa sellaisen ihanteen toteuttamiseen?“ Vastaus: *Tahdomme ja olemme sen teossa osottaneet.* Hän mainitsee sen aikuisia esimerkkejä, miten teosofit ovat ottaneet osaa yhteiskunnalliseen työhön.

Myöhemmin samassa kirjassa hän uudelleen palaa yhteiskunnalliseen kysymykseen. Jokaisen teosofin kannattaa uudelleen lukea tämä selvitys (T. A. siv. 219-225). Hän sanoo m. m.:

„Liiankin katkerasti tuntevat kaikki teosofit, että varsinkin länsimaissa kansan syvien rivien yhteiskunnallinen asema estää heitä kunnollisesti harjottamasta sekä ruumista että henkeä ja että kummankin kehitys sen kautta häiriintyy. Koska tämä harjotus ja kehitys on yhtenä aivan erityisenä tehtävänä teosofiassa, niin T. S. on täydelleen myötätuntoinen kaikkia todellisia tämänsuuntaisia pyrkimyksiä kohtaan . . . Jokainen teosofi on velvollinen tekemään parastaan kaikilla hänelle mahdollisilla keinoilla auttaakseen jokaista viisasta ja hyvin punnittua yhteiskunnallista pyrkimystä, jonka silmämääränä on köyhien tilan parantaminen. Sellaisen pyrkimyksen tulisi pitää silmiensä edessä köyhälistön lopullista yhteiskunnallista vapautumista.“

Tällainen on se päämäärä, jota vielä hyvin vähän on silmällä pidetty. Mutta kehitys kulkee varmasti joskin hitaasti sitä kohti, eivätkä teosofit voi pysyä syrjässä ja välinpitämättöminä tästä suuresta maailmankysymyksestä. Teosofisen Seuran ajatusvapaus ei mielestäni

mitenkään sodi tätä yhteiskunnallista velvotusta vastaan. Sillä vapaan ajatuksen ei tarvitse ainiaan pysyä haparoivana ja etsivänä, vaan mitä enemmän vilpittömästi tutkitaan jotakin kysymystä, erottautuvat siinä selvät yleispiirteet. Teosofeilla saattaa olla hyvinkin varma yleinen mielipide ja suhtautuminen esim. kirkon oppiin, eikö ole yhtä luonnollista, että heille muodostuu myöskin selvä käsitys siitä, mitä kohti yhteiskunnallinen kehitys on kulkemassa? Ja jos kerran vakaumus muodostuu, seuraa siitä itsestään työskentely tämän vakaumuksen puolesta, sillä tavalla kuin kullekin on mahdollista elämän olojensa ja kykyjensä mukaan.

Olen monasti keskustellut ylisihteerin kanssa ja huomauttanut, että „vapaan ajatuksen temppele“ ei ole enää riittävänä tunnusmerkkinä teosofiselle liikkeelle. Koko sivistynyt maailma on jo muodostumassa tällaiseksi vapaan ajattelun temppeleksi, eikä liene ainoatakaan henkilöä, joka yksistään tällä perusteella liittyisi Teosofiseen Seuraan. Niinkuin „Ääni maaseudulta“ huomauttaa, „tutkimus voi olla yhtä vapaata seuran ulkopuolellakin“. Jo se alinomaa toistuva väite, että „minä olen tämän itse nähnyt ja tiedän“, kun on puhe korkeista ja yliluonnollisista asioista, muodostuu Seuran tavallisille jäsenille ajatusikeeksi, josta heidän on vaikea vapautua. Ei paljon auta jos lausutaan: „tutkikaa itse, niin tulette varmasti tämän kaiken todentamaan“, koska useimmilla jäsenillä tässä elämässä ei tule olemaan kykyä tällaiseen tutkimustyöhön.

Tämän nojalla uskon ja olen ymmärtävinäni, että Seuran salatieteellinen tutkimus ei voi rajattomasti suoraviivaisesti jatkua eteenpäin, kuten ylisihteerit tuntuu ajattelevan. Juuri veljeyden totuuteen sisältyy, kuten Mad. Blavatsky lausuu, se että me emme voi eristäytyä ympäröivästä maailmasta, vaan että maailman yleinen kehitys meihinkin vaikuttaa ja että me vuorostamme siihen vaikutamme. Silloin on myös oleva raja sillä tiedolla, jota levitämme, ja me opimme yhä paremmin ja paremmin käsittämään suuren maailman todelliset tarpeet ja luopumaan paljosta sellaisesta, joka ei *tällä hetkellä* voi maailmaa hyödyttää. En usko, että on paljasta materialismia se yhä voimakkaampi vaatimus, että meidän tulee kaikilla ajatuksillamme, tiedoillamme ja taidoillamme työskennellä nykyisten suurten maailmanproblemien, myöskin yhteiskunnallisten, ratkaisemiseksi. Elämme siksi tärkeässä historian käännekohdassa, että meidän on hyvä osata hiukan rajoittaa yksityiskohtaisen tuonpuoleisen tiedon tavoittelemista ja sen sijaan selvästi ymmärtää ajan johtavat aatteet ja

työskennellä niiden ihanteiden toteuttamiseksi, jotka ajan kohdussa käyvät synnytystuskien läpi.

V. H. V.

(Tietäjä 1916 Marraskuu N:o 11, s. 404-407)